

Facultade de Ciencias Económicas e Empresariais

Presentación

A Facultade de Ciencias Económicas e Empresariais ten unha ampla traxectoria dentro da nosa universidade. A principios dos 70 xa se impartían ensinanzas de Ciencias Económicas no antigo Colexio Universitario de Vigo, que en 1980 pasaría a integrarse na Universidade de Santiago de Compostela. En 1990 segrégase no Campus de Vigo, o que suporá o nacemento da Universidade de Vigo.

No curso 1991/92 iníciase a docencia das licenciaturas de Ciencias Económicas e de Ciencias Empresariais no edificio actual, rexistrándose dos procesos de reforma dos seus plans de estudos nos anos 1995 e 2002. A raíz da promulgación do RD 1393/2007 sobre ordenación das ensinanzas universitariasponse en marcha o proceso de adaptación ao Espazo Europeo de Educación Superior, de tal xeito que, para o curso académico 2009/10, comezarán a impartirse as titulacións de Grao en Administración e Dirección de Empresas e en Economía ás que se refiren estas guías.

Perséguese con elo ofertar unhas titulacións máis adaptadas ao contexto actual, cunha adaptación das metodoloxías docentes orientadas cara a aprendizaxe do alumnado e o desenvolvemento das súas capacidades.

Localización

A Facultade de Ciencias Económicas e Empresariais de Vigo está no Campus de Lagoas/Marcosende, aproximadamente a 15 km. de la ciudad.

En caso de precisar información é posible contactar a través das seguintes vías:

Correo - Facultade de Ciencias Económicas e Empresariais, Campus de Lagoas-Marcosende, s/n, 36310 VIGO

Teléfono - 986812400 (Centralita/Conserxería)

986 812403 (Secretaría de Alumnado)

986 812402 (Secretaría do Decanato)

Fax- 986812401

Correo electrónico - secfcee@uvigo.es (Secretaría de Alumnado)

sdfcee@uvigo.es (Secretaría do Decanato)

Web - <http://fccee.uvigo.es/>

Infraestructuras y Servicios

A Facultade conta cunha importante dotación de infraestructuras destinadas a dar soporte ás actividades de investigación,

docencia e extensión universitaria. Resumidamente, hai 15 aulas de docencia, 13 aulas-seminario, 6 aulas de informática e un aula informática de libre acceso. Adicionalmente dispón dun salón de actos cun aforo aproximado dunhas 550 persoas , un salón de graos para 60-80 personas, biblioteca con 400 postos de lectura e cafetería-comedor.

A continuación desglósase a información sobre servicios importantes para o alumnado:

SERVICIOS OFERTADOS AOS ESTUDANTADO

- AULA INFORMÁTICA DE LIBRE ACCESO:

Ordenadores a disposición dos alumnos con aplicaciones de uso corrente, acceso a Internet e posibilidade de impresión de documentos

- REDE INALÁMBRICA:

Acceso WIFI a Internet en toda a Facultade.

- REPROGRAFÍA:

Fotocopias, encuadernacións, transparencias, impresión de documentos, material de estudio, etc...

Horario regular : Mañá de 9 a 14 h. - Tarde de 15:45 a 18:00 h.

- CAFETERÍA E COMEDOR:

Servicio de cafetería completo, almorzos e comidas con menús do día.

Horario SS.Cafetería: De 8:45 a 21 h.

Horario SS.Comedor: De 13 a 15:30 h.

- SERVICIOS ADMINISTRATIVOS:

Servicios de xestión do alumnado (matrículas, traslados, solicitudes de validacións, emisión de títulos, etc...), asuntos económicos e secretaría do Decanato.

Horario atención ó público: De 9 a 14 h.

- BIBLIOTECA:

Servicio de asesoramento e empréstito bibliográfico, salas de estudio e lectura e consulta bases de datos.

Para o servicio de empréstito requírese carnet de biblioteca.

Dotacións: 414 postos de lectura e estudio.

2 postos consulta bases de datos.

29.000 volumes aprox. (libros, informes, etc.)

560 títulos de publicacións periódicas:

330 revistas e 230 estatísticas.

Horario : De 8:45 a 20:45 h.

Equipo decanal

Decano: Miguel Ángel Crespo Domínguez

Secretaria: Raquel Díaz Vázquez

Vicedecana de Calidade: Rocío Rodríguez Daponte

Vicedecano de coordinación: Santiago Gómez Fraiz

Vicedecano de Organización Académica: Fernando Comesaña Benavides

Vicedecana de Relacións Internacionais: Mª Jesús Fernández Arias

Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V03M134V01101	A Responsabilidade Social na Empresa	1c	5
V03M134V01102	Xestión Ética	1c	5
V03M134V01103	Dirección Estratéxica	1c	5
V03M134V01104	RSC e Marketing	1c	3
V03M134V01105	Marketing Responsable	1c	4
V03M134V01106	Información e Comunicación da RSC	1c	3
V03M134V01107	Fundamentos de Responsabilidade Social Empresarial Interna (Concepto + Elementos)	1c	3
V03M134V01108	Implantación e Temas Avanzados de Responsabilidade Social Empresarial Interna	1c	3
V03M134V01201	Xestión da Calidade Total	2c	5
V03M134V01203	Inversión e Financiación Socialmente con Criterios de Sostibilidade	2c	3
V03M134V01204	Contabilidade Social	2c	3
V03M134V01206	Traballo Fin de Máster	2c	13
V03M134V01207	Sistemas Normalizados de Xestión: Calidade, Medioambiente, Seguridade e Saúde no Traballo	2c	5

DATOS IDENTIFICATIVOS**A Responsabilidade Social na Empresa**

Materia	A Responsabilidade Social na Empresa			
Código	V03M134V01101			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	5	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Rodríguez Daponte, María del Rocío			
Profesorado	Dopico Parada, Ana Isabel Pita Castelo, Jose Rodríguez Daponte, María del Rocío			
Correo-e	rocio@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias

Código	
CB1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
CB5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
CG1	Recuperar e analizar información pertinente e oportuna proveniente de fontes diversas en condicións óptimas de custo e tempo
CG2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
CG3	Demostrar un entendemento sistemático do campo de estudo derivado do entendemento e integración de distintos enfoques teóricos
CG4	Demostrar a habilidade de concibir, deseñar, implementar e adaptar un proceso substancial coa suficiente integridad intelectual
CG5	Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
CG6	Integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
CG7	Demostrar a capacidade de análise crítica, reflexión, avaliación e síntese de ideas novas e complexas
CG8	Organizar, planificar e desenvolver estratexias para levar a cabo un traballo
CG9	Comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
CG10	Traballar en equipo.
CG11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
CG12	Adaptarse a novas situacións
CG13	Estudar dun modo auto-dirixido ou autónomo
CE1	Interpretar a nova realidade social e a súa aplicación ás tarefas da dirección e organización de empresas, á análise prospectivo da competitividade e ao impulso do desenvolvemento organizativ
CE2	Identificar cales son os stakeholders e entender a súa importancia

CE3	Comprender as implicacións do comportamento ético na estratexia empresarial e nos procesos de toma de decisións, e a súa relación coa motivación, liderado e cultura empresarial
CE4	Coñecer os sistemas de xestión, normas, verificación e posibles certificacións da RSC
CE6	Elaborar memorias de sustentabilidade
CT1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
CT2	Manexo de técnicas e ferramentas informáticas e de xestión para obtención de información, tratamento e procesamento de datos, e posterior utilización
CT3	Difusión e divulgación de ideas en contextos tanto académicos como non especializados
CT4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Identificar cales son os grupos de interese ou stakeholders dunha organización	CB1 CG1 CG2 CG3 CG10 CE1 CE2
Analizar e describir os sistemas de xestión, normas, verificación e posibles certificacións da RSC	CB5 CG8 CE3 CE4
Elaborar memorias de RSC / sustentabilidade	CB3 CG4 CG6 CG11 CE6 CT2
Difundir de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa.	CB2 CG5 CG9 CT1
Reflexionar sobre responsabilidades sociais e ambiental dunha organización	CB4 CG7 CG12 CG13 CT3 CT4

Contidos

Tema

A Responsabilidade Social Empresarial. Evolución do concepto. Dimensións.

Marco institucional e iniciativas internacionais para o fomento da RSE.

Os grupos de interese ou Stakeholders

Xestión da RSE nunha institución.

Implantación da RSE nunha organización e análise de informes de sustentabilidade.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas	5	35	40
Presentación	5	20	25
Traballo tutelado	10	20	30
Lección maxistral	10	20	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións idóneas ou correctas, en base ao razoamento coa información dispoñible e a interpretación dos resultados
Presentación	O alumno presentará os resultados do seu traballo individual ou en grupo. Valorarase tanto o contido do mesmo como a presentación.
Traballo tutelado	De maneira grupal se resolverán as tarefas plantexadas polo docente como complemento das cuestións teóricas plantexadas.
Lección maxistral	SESIÓN MAXISTRAL PARTICIPATIVA: Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices do traballo, exercicios ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Resolución de dúbidas dos alumnos en relación a algún aspecto da materia (contido, traballo e / ou prácticas), proporcionando orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de xeito non presencial a través do correo electrónico ou do campus remoto.
Resolución de problemas	Resolución de dúbidas dos alumnos en relación a algún aspecto da materia (contido, traballo e / ou prácticas), proporcionando orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de xeito non presencial a través do correo electrónico ou do campus remoto.
Presentación	Resolución de dúbidas dos alumnos en relación a algún aspecto da materia (contido, traballo e / ou prácticas), proporcionando orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de xeito non presencial a través do correo electrónico ou do campus remoto.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Resolución de problemas	Plantexados na aula (exercicios, casos prácticos, etc.)	20	CB1 CB2 CB3	CG1 CG5 CG11	CE1 CE2 CE4 CE6	CT4
Presentación	Defensa oral do traballo tutelado	10	CB4 CB5	CG2 CG3 CG4 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG12 CG13	CE2 CE3 CE4 CE6	CT1 CT2 CT3 CT4
Traballo tutelado	Será en grupo e consistirá no desenvolvemento dunha análise de RSE nunha empresa ou organización	70	CB2 CB3	CG1 CG7 CG10	CE2 CE4	

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua. Alternativamente ao sistema de avaliación continua, o estudantado poderá optar a ser avaliado cun exame final que avaliará tanto os coñecementos teóricos como prácticos impartidos na materia a realizar nas datas establecidas nas convocatorias oficiais e que suporá o 100% da cualificación.

As datas dos exames poderanse consultar no Calendario Docente do MAiE (Dispoñible en MooVi no Espazo Común e na web do MAiE: <http://maiersc.webs.uvigo.es/>).

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plagiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- ALMAGRO, J., GARMENDIA, J.A., TORRE, I., **Responsabilidad social: una reflexión global sobre la RSE**, Prentice Hall, 2009
- BOWEN, H.R., **Social Responsibilities of the Businessman**, University of Iowa Press, 1953
- CARROL, A.B., vol 38, nº3. pag 168-295, Business & Society, 1999
- CARROLL, A.B., **“The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders”**, Nº 34, PAG. 39-48, Business Horizons, 1991
- DOPICO PARADA, A.I., RODRÍGUEZ DAPONTE, R Y GONZÁLEZ VÁZQUEZ, E., **“Valoración de la RSC por el consumidor y medición de su efecto sobre las compras”**, nº 54 (1), pag. 39-52, Revista de Administración de Empresas. RAE, 2014
- Foretica, **Proactive stakeholder engagement. Practical Guide for companies and stakeholders**, IESE, 2008
- FREEMAN, R. E., **“The politics of stakeholder theory: Some future directions”**, nº 4, pag. 409-421, Business Ethics Quarterly, 1994
- FREEMAN, R. E., **“Ending the so called Friedman-Freeman debate”**, Vol.18, (2), pag.162-166, Business Ethics Quarterly, 2008
- FREEMAN, R. E., **Strategic Management: A stakeholder approach**, Pitman, 1984
- GARCÍA DEL JUNCO, J.; PALACIOS FLORENCIO, B. Y ESPASANDÍN BUSTELO, F., **Manual práctico de responsabilidad social corporativa**, Ediciones Piramide, 2014
- HARTMAN, LAURA P; DESJARDINS, J. Y ESPINOZA, F.A., **Ética en los negocios : decisiones éticas para la responsabilidad social e integridad personal**, McGraw-Hill, 2014
- MAIGMAN, I., FERRELL, O. C., Y FERRELL, L., **“A stakeholder model for implementing social responsibility in marketing”**, 39, nº 9/10, pag. 956- 977, European journal of marketing, 2005
- RAUFFLET, E., **Responsabilidad social empresarial**, Pearson, 2012
- RIVERA, J. M., **Gestión de la RSC**, NETBIBLO, 2010
- Bibliografía Complementaria**
- COMISION EUROPEA, **Comunicación de la Comisión relativa a la RSE: una contribución empresarial al desarrollo sostenible**, CE, 2002
- DE LA CUESTA, M., **“El porqué de la responsabilidad social corporativa”**, vol. 2813, pp. 45-58, Boletín económico de ICE, 2004
- DOPICO PARADA, A.I., RODRÍGUEZ DAPONTE, R Y GONZÁLEZ VÁZQUEZ, E., **“La responsabilidad social empresarial y stakeholders: un análisis clúster”**, nº 21 (1), pag. 99-114, Revista Galega de Economía, 2012
- FERNÁNDEZ, J. L. Y BAJO, A., **“La Teoría del Stakeholder o de los Grupos de Interés, pieza clave de la RSE, del éxito empresarial y de la sostenibilidad”**, nº 6, Vol 6, pag. 130-143, ESIC International Journal of Communication Resear, 2012
- MITCHELL, R., AGLE, B. Y WOOD, D., **“Toward a theory of stakeholder identification and salience: defining the principle of who and what really counts”**, Vol. 22, nº 4, pag. 853-886, The Academy of Management Review, 1997
- MORRÓS RIBERA, J. Y VIDAL MARTÍNEZ, I., **Responsabilidad social sostenibilidad : GRI e ISO 26000**, Fundación Confemetal, 2014
- PÉREZ CARRILLO, E. COORD, **Gobierno corporativo y responsabilidad social de las empresas**, Marcial Pons, 2009
- RODRÍGUEZ DAPONTE, R. Y DOPICO PARADA, A. I., **“RSE y Stakeholders: La visión de las empresas de Galicia ante los distintos grupos de interés”**, UNAULA, 2012

Recomendacións

Outros comentarios

Paxinas WEB que el alumno debe consultar:

<http://www.corresponsables.com/>
<http://www.diarioresponsable.com/>
<http://www.expoknews.com/>
www.clubsostenibilidad.org
www.csreurope.org
www.europapress.es/epsocial/rsc/
www.foretica.es
www.globalreporting.org
www.observatoriorsc.org
http://www.oecd.org/departament/0,3355,en_2649_34889_1_1_1_1_1,00.html
www.pactomundial.org

REFERENCIAS DO SISTEMAS DE XESTIÓN DA RSE.

AA1000: www.accountability.org/
 ISO/WD26000: www.iso.org/sr
 SA8000: www.sa8000.org
 SGE21: <http://www.sge21.foretica.es/es/>

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xestión Ética				
Materia	Xestión Ética			
Código	V03M134V01102			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	5	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Rodríguez Domínguez, María del Mar			
Profesorado	González Loureiro, Miguel Rodríguez Domínguez, María del Mar			
Correo-e	mrdguez@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal			
Descrición xeral				

Competencias	
Código	
CB1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
CB5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
CG1	Recuperar e analizar información pertinente e oportuna proveniente de fontes diversas en condicións óptimas de custo e tempo
CG2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
CG3	Demostrar un entendemento sistemático do campo de estudo derivado do entendemento e integración de distintos enfoques teóricos
CG5	Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
CG6	Integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
CG10	Traballar en equipo.
CE2	Identificar cales son os stakeholders e entender a súa importancia
CE3	Comprender as implicacións do comportamento ético na estratexia empresarial e nos procesos de toma de decisións, e a súa relación coa motivación, liderado e cultura empresarial
CE5	Deseñar e implementar estratexias competitivas coherentes co tamaño empresarial e a contorna, baseándose en vantaxes competitivas resultantes da RSC
CT1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
CT4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer a problemática do concepto de ética empresarial	CB3 CB5 CG3 CT4

Coñecer a relación entre a implantación da estratexia e a cultura empresarial nunha contorna de *RSE	CB5 CE2 CE3 CE5 CT4
Capacidade para argumentar e xustificar a conveniencia de toma de decisións éticas	CB4 CB5 CG5 CG6 CG10 CT1 CT4
Saber identificar vantaxes competitivas derivadas da *RSE	CB1 CB2 CB3 CG1 CG2 CE2 CT4

Contidos

Tema	
ÉTICA E VALORES NA EMPRESA	*
MISIÓN E VISIÓN NA EMPRESA	*
INTEGRACIÓN DE ESTRATEXIA E CULTURA EMPRESARIAL	*
RESPONSABILIDADE SOCIAL EMPRESARIAL E VANTAXE COMPETITIVA	*

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos	12.5	37.5	50
Lección maxistral	12.5	7.5	20
Traballo	5	50	55

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos	Análise de casos a partir de documentación entregada en clases ou ben casos de actualidade, etc
Lección maxistral	Exposición teórica por parte do profesor dos contidos da materia

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Exposición teórica por parte do profesor dos contidos da materia. O profesor responderá as dúbidas do alumnado.
Estudo de casos	Análise de casos a partir de documentación entregada en clases ou ben casos de actualidade, etc. O profesor responderá as dúbidas do alumnado
Probas	Descrición
Traballo	Presentación dun traballo o proxecto por parte do alumno. O profesor atenderá os alumnos en tutoría

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Estudo de casos	Formulación e resolución de casos prácticos sobre as cuestións teóricas desenvolvidas	30	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG6 CE2 CE3 CE5 CT1 CT4
Traballo	Avaliación do traballo autónomo do alumno mediante presentación e/ou proba escrita de proxectos e casos	70	CE2 CE3 CE5 CT1 CT4

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua con participación activa en clase. Para aqueles alumnos que non alcancen o 50% da cualificación na avaliación continua, terán que realizar un exame final da materia na data da convocatoria oficial, que avaliará tanto os coñecemento teóricos como prácticos da asignatura, ademais de presentar todas as evidencias dos traballos de aula realizados polos alumnos de avaliación continua.

As datas dos exames poderanse consultar no Calendario Docente do MAiE (Dispoñible en MooVi no Espazo Común e na web do MAiE: <http://maiersc.webs.uvigo.es/>).

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plagiados ou copiados supoñerá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Porter Kramer, **La creación de valor compartido**, Harvard Business Review,

Bibliografía Complementaria

David, **Administración Estratégica**, Pearson,

Hodge, B.J.; Anthony, W.P. & Gales, L.M., **Teoría de la organización : un enfoque estratégico**, Prentice Hall,

Kinicki, A & Kreitner, R., **Comportamiento organizacional: conceptos, problemas y prácticas**, McGraw-Hill Interamericana,

LINDGREEN, KOTLER ET ALL, **A STAKEHOLDER APPROACH TO CSR**, GOWER,

Luthans, F, **Comportamiento organizacional**, McGraw-Hill Interamericana,

Navas y Guerras, **Dirección Estratégica**, Civitas,

Ponti, F, **Los Caminos de la negociación : personas, estrategias y técnicas**, Granica,

Porter, **Estrategia Competitiva**, Piramide,

Wagner, J. A. & Hollenbeck, J.R, **Comportamiento organizativo : consiguiendo la ventaja competitiva**, International Thomson Editores,

---

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Implantación e Temas Avanzados de Responsabilidade Social Empresarial Interna/V03M134V01108

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Dirección Estratéxica/V03M134V01103

Outros comentarios

O material entregado polos profesores deberá ser leído polo alumno antes da sesión correspondente.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Dirección Estratégica				
Materia	Dirección Estratégica			
Código	V03M134V01103			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	5	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Rodríguez Domínguez, María del Mar			
Profesorado	García Álvarez, Óscar Rodríguez Domínguez, María del Mar			
Correo-e	mrdguez@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal			
Descrición xeral				

Competencias	
Código	
CG1	Recuperar e analizar información pertinente e oportuna proveniente de fontes diversas en condicións óptimas de custo e tempo
CG2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
CG3	Demostrar un entendemento sistemático do campo de estudo derivado do entendemento e integración de distintos enfoques teóricos
CG4	Demostrar a habilidade de concibir, deseñar, implementar e adaptar un proceso substancial coa suficiente integridad intelectual
CG5	Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
CG7	Demostrar a capacidade de análise crítica, reflexión, avaliación e síntese de ideas novas e complexas
CG8	Organizar, planificar e desenvolver estratexias para levar a cabo un traballo
CG9	Comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades
CG10	Traballar en equipo.
CG11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
CG12	Adaptarse a novas situacións
CG13	Estudar dun modo auto-dirixido ou autónomo
CE1	Interpretar a nova realidade social e a súa aplicación ás tarefas da dirección e organización de empresas, á análise prospectivo da competitividade e ao impulso do desenvolvemento organizativ
CE5	Deseñar e implementar estratexias competitivas coherentes co tamaño empresarial e a contorna, baseándose en vantaxes competitivas resultantes da RSC
CE8	Valorar a pertinencia da mobilización de recursos e as posibilidades intermedias entre xerarquía e mercado (internalización vs. externalización).
CE9	Integrar e implementar os diferentes sistemas de xestión normalizados de I D I, calidade e medioambiente no proceso de planificación estratéxica da empresa tendo en consideración a súa responsabilidade social corporativa.
CT1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Identificar os valores, recursos e capacidades que permitan crear vantaxes competitivas	CG1 CG2 CG3 CG7 CG12 CE1 CT1

Analizar as oportunidades e ameazas da contorna empresarial para a toma de decisións	CG1 CG2 CG5 CG7 CG10 CG11 CG12 CE1 CE5 CT1
identificar as estratexias máis adecuadas para cada realidade empresarial	CG2 CG4 CG7 CG8 CG9 CG11 CE1 CE5 CT1
Coñecer as alternativas de cooperación empresarial e valoralas como fonte de vantaxes competitivas	CG1 CG2 CG3 CG12 CG13 CE8 CT1
Coñecer e valorar a importancia do I+D+i na estratexia empresarial	CG2 CG3 CG5 CG7 CE9 CT1

Contidos	
Tema	
O proceso estratéxico	*
Estratexias con base na industria	*
Estratexias para industrias con base tecnolóxica	*
Estratexias de I+D+i	*
Estratexias de cooperación	*

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos	7.5	35	42.5
Lección maxistral	20	7.5	27.5
Traballo	5	50	55

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Estudo de casos	Análise de casos a partir de documentación entregada en clases ou ben casos de actualidade, etc
Lección maxistral	Exposición teórica por parte do profesor dos contidos da materia

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Exposición teórica por parte do profesor dos contidos da materia. O profesor responderá as dúbidas do alumnado.
Estudo de casos	Análise de casos a partir de documentación entregada en clases ou ben casos de actualidade, etc. O profesor responderá as dúbidas do alumnado
Probos	Descrición
Traballo	Presentación dun traballo o proxecto por parte do alumno. O profesor atenderá os alumnos en tutoría

Avaliación

Descrición		Cualificación	Competencias Avaliadas		
Estudo de casos	formulación e resolución de casos prácticos sobre as cuestións teóricas desenvolvidas	20	CG1 CG2 CG7 CG9 CG10 CG11 CG12	CE1 CE8 CE9	CT1
Traballo	Avaliación do traballo autónomo do alumno mediante a presentación e/ou proba escrita de proxectos e casos	80	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12	CE1 CE5 CE8 CE9	CT1

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua con participación activa en clase. Para aqueles alumnos que non cumpran ou que non alcancen o 50% da cualificación na avaliación continua, terán que presentarse a un exame final da materia

As datas dos exames poderanse consultar no Calendario Docente do MAiE (Dispoñible en MooVi no Espazo Común e na web do MAiE: <http://maiersc.webs.uvigo.es/>).

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plagiados ou copiados supoñerá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

David, **administración estratéxica**, pearson,

Porter, **estrategia competitiva**, piramide,

Navas y Guerras, **Dirección estratéxica**, civitas,

Schilling, **Dirección Estratéxica de la innovación tecnolóxica**, Mc Graw-Hill,

Olcese, **Manual de la empresa responsable y sostenible**, McGraw-Hill,

Moreno, Uriarte y Topa, **La responsabilidad social empresarial**, piramide,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Xestión Ética/V03M134V01102

Outros comentarios

O material proporcionado debe ser lido antes de cada clase, segundo indicacións do profesor

DATOS IDENTIFICATIVOS				
RSC e Marketing				
Materia	RSC e Marketing			
Código	V03M134V01104			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	López Miguens, María Jesús			
Profesorado	López Miguens, María Jesús			
Correo-e	chusl@uvigo.es			
Web				
Descrición	A materia segue o desenvolvemento dun Plan de Marketing baixo un enfoque de marketing responsable xeral			

Competencias	
Código	
CB1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoitado nun contexto de investigación.
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
CG1	Recuperar e analizar información pertinente e oportuna proveniente de fontes diversas en condicións óptimas de custo e tempo
CG2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
CG3	Demostrar un entendemento sistemático do campo de estudo derivado do entendemento e integración de distintos enfoques teóricos
CG5	Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
CG6	Integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
CG7	Demostrar a capacidade de análise crítica, reflexión, avaliación e síntese de ideas novas e complexas
CG9	Comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades
CG11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
CE5	Diseñar e implementar estratexias competitivas coherentes co tamaño empresarial e a contorna, baseándose en vantaxes competitivas resultantes da RSC
CE7	Coñecer o concepto, evolución e importancia do Marketing Responsable na estratexia empresarial
CT1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
CT2	Manexo de técnicas e ferramentas informáticas e de xestión para obtención de información, tratamento e procesamento de datos, e posterior utilización
CT4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Comprender as perspectivas estratéxica e operativa do marketing e a súa aplicación en diferentes contextos	CB1 CG2 CG3 CG5 CG7 CG11 CE5
Analizar a empresa e a súa contorna e emitir un diagnóstico.	CG1 CG7 CT2

Preparar e realizar un informe e unha presentación oral dirixida a unha audiencia determinada.	CG9 CT1
Avaliar diferentes situacións éticas e sociais.	CB3 CG6 CG7 CE5 CE7 CT4

Contidos

Tema	
1. O marketing responsable	Definición
2. O plan de marketing	Definición Contido e estrutura do plan de marketing

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	4	4	8
Traballo tutelado	11	43	54
Presentación	5	8	13

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	SESIÓN MAXISTRAL PARTICIPATIVA: Exposición por parte do docente dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo alumno. Requírese a participación activa do alumnado. Recoméndase ao estudante que traballe previamente o material entregado polo profesor e que se consulte a bibliografía recomendada para completar a información co fin de seguir as explicacións e participar activamente nas cuestións e preguntas suscitadas ao longo das sesións de aula.
Traballo tutelado	TRABALLO TUTELADO. O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara proxectos, seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Actividade autónoma do alumnado que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Presentación	PRESENTACION. Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dos resultados dun caso, traballo, ... de maneira individual ou en grupo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Atenderanse as dúbidas que poidan xurdir ao alumno no desenvolvemento da materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Traballo tutelado	TRABALLO TUTELADO.	70	CB1 CB3	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG11 CG9	CE5 CE7	CT2 CT4
Presentación	PRESENTACIÓN/S E/OU EXPOSICIÓN/S.	30				CT1

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua. Alternativamente ao sistema de avaliación continua, o estudantado poderá optar a ser avaliado cun exame final que avaliará tanto os coñecementos teóricos como prácticos impartidos na materia a realizar nas datas establecidas nas convocatorias oficiais e que suporá o 100% da cualificación.

As datas dos exames poderanse consultar na web do MAiE (<http://maiersc.webs.uvigo.es/>).

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Cutropía, C., **Plan de marketing: paso a paso.**, 2ª ed., Esic, 2005

Kotler, P.; Armstrong, G., **Marketing**, Pearson Educación, 2012

Kotler, P.; Kartajava, H.; Setiawan, I., **Marketing 3.0**, LIP Editorial Empresarial, 2011

Sainz de Vicuña-Ancín, J. M., **El plan de Marketing en la práctica**, Esic, 2022

Bibliografía Complementaria

Alonso, M.I., **El plan de marketing digital.**, Pearson-Prentice Hall., 2008

Cutropía, C., **El plan de marketing: cómo elaborarlo con ayuda informática.**, 3ª ed., Esic, 2000

De Jay, R., **Prepare un buen plan de marketing en una semana.**, Gestión 2000, 2001

Martin, D.; Schouten, J., **Sustainable Marketing**, Prentice Hall, 2012

Rauflet, E.; Lozano, J. F.; Barrera, E.; García, **Responsabilidad Social Empresarial**, Pearson Educación, 2012

Silos, J.; Galiano, J.P., **Informe Forética 2011. Evolución de la responsabilidad social de las empresas en España**, 2011

Velasquez, M., **Ética en los negocios**, Pearson Educación, 2006

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Información e Comunicación da RSC/V03M134V01106

Materias que se recomenda ter cursado previamente

A Responsabilidade Social na Empresa/V03M134V01101

Marketing Responsable/V03M134V01105

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Marketing Responsable				
Materia	Marketing Responsable			
Código	V03M134V01105			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	González Vázquez, Encarnación			
Profesorado	González Vázquez, Encarnación Rodríguez Comesaña, Lorenzo			
Correo-e	egzlez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias

Código	
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
CG4	Demostrar a habilidade de concibir, deseñar, implementar e adaptar un proceso substancial coa suficiente integridad intelectual
CG10	Traballar en equipo.
CG11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
CG12	Adaptarse a novas situacións
CG13	Estudar dun modo auto-dirixido ou autónomo
CE7	Coñecer o concepto, evolución e importancia do Marketing Responsable na estratexia empresarial
CT1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
CT4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Demostrar coñecementos sobre o márketing responsable que acheguen unha base para ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas na xestión empresarial	CB2 CG10 CG11 CG13 CE7
Ser capaz de integrar e aplicar coñecementos de márketing responsable	CG4 CG11 CG12 CT1 CT4
Saber extraer conclusións sobre a materia obxecto de estudo e comunicalas ante diferentes públicos de forma individual ou en grupo	CB4 CG10 CG12

Contidos

Tema	
Tema 1. O marketing 3.0	3.1 Por que o márketing 3.0? 1.2 A era da participación e o márketing de colaboración 1.3 O paradoxo da era da globalización e o márketing cultural 1.4 a era da sociedade creativa e o márketing espiritual 1.5 Márketing 3.0: de colaboración, cultural e espiritual

Tema 2. Futuro modelo para o marketing 3.0	2.1 O futuro do márketing: horizontal, non vertical. 2.2 O quenda da alma humana: o modelo 3i 2.3 Cambio ao márketing de valores 2.4 Márketing 3.0: O significado do márketing e o márketing do significado
Tema 3. Estratexias de marketing responsables	3.1 Transmitir a misión aos consumidores 3.2 Transmitir os valores aos empregado 3.3 Transmitir os valores á canle de distribución 3.4 Transmitir a visión aos accionistas 3.5 Aplicación do márketing responsable

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Debate	5	10	15
Estudo de casos	12.5	32.5	45
Presentación	7.5	32.5	40

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Debate	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentación	realizaranse as tutorizacións necesarias no despacho.
Estudo de casos	realizánsense as tutorías necesarias para a resolución dos mesmos en horas de clase

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Debate	a avaliación basearase na media da cualificación obtida polo grupo, baseada na valoración que realicen os seus compañeiros e a que realice o profesor despois do debate. Os integrantes do grupo recibirán a cualificación que obteña o membro do equipo que peor cualificación obtivese.	25	CB4 CG10 CG11
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.	25	CB2 CG4 CG10 CG11
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia que o docente lle asignará. Será un traballo en grupo. Realizarase unha avaliación de cada un dos membros do grupo e posteriormente o grupo recibirá a nota que obteña o membro do grupo que obteña menor cualificación	50	CG11 CT1 CG12 CT4 CG13

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua. Para aqueles alumnos que non alcancen o 50% da cualificación na avaliación continua, terán que acudir a segunda convocatoria. Nesta convocatoria poderase esixir un exame.

As datas dos exames poderanse consultar no Calendario Docente do MAiE (Dispoñible en MooVi no Espazo Común e na web do MAiE: <http://maiersc.webs.uvigo.es/>).

Observación: Calquera evidencia de traballos e probasplagiados ou copiados supoñerá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

A Responsabilidade Social na Empresa/V03M134V01101

RSC e Marketing/V03M134V01104

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Xestión Ética/V03M134V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Información e Comunicación da RSC				
Materia	Información e Comunicación da RSC			
Código	V03M134V01106			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego Inglés			
Departamento				
Coordinador/a	Otero Neira, María del Carmen			
Profesorado	Fernández Arias, María Jesús Otero Neira, María del Carmen			
Correo-e	cachu@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O OBXECTIVO desta materia é entender como a través do Marketing e a Comunicación corporativa as empresas proporcionan información sobre a súa identidade corporativa en aras de influír na imaxe dos seus grupos de interese a través de asociacións corporativas (incluída de RSE) para, a longo prazo, configurar a Reputación Empresarial. E, en última instancia, informar ás súas stakeholders			

Competencias

Código	
CB5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
CG2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
CG8	Organizar, planificar e desenvolver estratexias para levar a cabo un traballo
CG9	Comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades
CG10	Traballar en equipo.
CG11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
CE5	Diseñar e implementar estratexias competitivas coherentes co tamaño empresarial e a contorna, baseándose en vantaxes competitivas resultantes da RSC
CT1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
CT3	Difusión e divulgación de ideas en contextos tanto académicos como non especializados

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Adquirir coñecementos e dominio da materia	CB5 CG2
Saber aplicar e comunicar os conceptos adquiridos na materia dun modo individual e/o en grupo	CG8 CG9 CG10 CG11 CE5 CT1 CT3

Contidos

Tema	
1. Marketing e Comunicación Corporativo	1. Identidade, Imaxe e Reputación Corporativas 2. Xestión de crisis
2. Comunicación Integrada e da RSC	Estratexias de comunicación da RSE

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais

Traballo tutelado	9	15	24
Lección maxistral	5	6	11
Presentación	5	18	23
Exame de preguntas obxectivas	1	16	17

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixa directrices e supervisión do profesor. pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante
Lección maxistral	Sesión maxistral participativa: exposición por parte do profesor dos contidos da materia obxecto de estudos, bases teóricas e /ou directrices de traballo, exercicios ou proxecto a desenvolver polo estudante
Presentación	O alumno presentará os resultados do seu traballo individual ou en grupo. Valorándose tanto o contido do mesmo como a presentación.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentación	Atención individualizada ao alumnado que o solicite en horario de tutorías

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixa directrices e supervisión do profesor de modo individual e/ou en grupo que serán resoltas en clase	40	CB5	CG2 CG8 CG10 CG11	CE5	CT1 CT3
Presentación	O alumno presentará os resultados do seu traballo individual ou en grupo. valorándose tanto o contido do mesmo como a presentación.	40		CG9 CG10 CG11	CE5	CT1
Exame de preguntas obxectivas	Realizarse unha proba individual sobre os contidos da materia	20	CB5	CG2		

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua. Alternativamente ao sistema de avaliación continua, o estudantado poderá optar a ser avaliado cun exame final que avaliará tanto os coñecementos teóricos como prácticos impartidos na materia a realizar nas datas establecidas nas convocatorias oficiais e que suporá o 100% da cualificación. Nesta convocatoria poderase esixir un exame que avaliará tanto os coñecementos teóricos como prácticos da materia, así como a presentación de todas as evidencias dos traballos de aula realizados polos alumnos de avaliación continua.

As datas dos exames poderanse consultar no Calendario Docente do MAiE (Dispoñible en MooVi no Espazo Común e na web do MAiE: <http://maiersc.webs.uvigo.es/>).

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Esta guía anticipa os principios e metodoloxías de aprendizaxe para o desenvolvemento da materia e concíbese de forma flexible. Os datos que aparecen nesta guía e nas súas metodoloxías de planificación e educación son orientativos e poderán axustarse en función da heteroxeneidade dos grupos e dos estudantes ou doutras circunstancias que poidan xurdir. En consecuencia, pode requirir reaxustes ao longo do curso académico promovido pola dinámica da clase e do grupo, ou pola importancia das situacións que puidesen xurdir. O profesorado ofrecerá aos estudantes a información que sexa necesaria así como as pautas concretas en cada momento do proceso formativo

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Currás Pérez, Rafael, **Identidad e imagen corporativas: revisión conceptual e interrelación**, Teoría y Praxis, Martín de Castro, G., **Reputacion empresarial y ventaja competitiva**, ESIC, Pérez, Andrea, y Rodríguez del Bosque¹, Ignacio, **Identidad, imagen y reputación de la empresa: integración de propuestas teóricas para una gestión Exitosa**, Cuadernos de Gestión, Van Riel, Cees B.M., **Comunicación Corporativa**, Prentice Hall, Villafañe Gallego, J., **La buena reputación**, Piramide, Burqueño, J. M., **Qué hacer cuando arde la red: gestión de crisis de comunicación online. Qué hacer cuando arde la red**, 2018

Bibliografía Complementaria

Currás Pérez, R, **Comunicación de la responsabilidad social corporativa: Imagen e identificación con la empresa como antecedentes del comportamiento del consumidor**, TESIS DOCTORAL,
De Quevedo Puente, E., **Reputación y creación de valor**, Thomson Paraninfo,

---

Recomendacións

Outros comentarios

Esta guía anticipa os principios e metodoloxías de aprendizaxe de cara o desenvolvemente da materia e concíbese dun xeito flexible. Os datos que aparecen nesta guía e as súas metodoloxías de planificación e educación son orientativos e poderán axustarse en función da heteroxeneidade dos grupos e outras circunstancias que poidan surdir que poidan requirir reaxustes a longo do curso académico.

O profesorado ofrecerá aos estudantes a información que seax necesaria así como as pautas concretas en cada momento do proceso formativo.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fundamentos de Responsabilidade Social Empresarial Interna (Concepto + Elementos)				
Materia	Fundamentos de Responsabilidade Social Empresarial Interna (Concepto + Elementos)			
Código	V03M134V01107			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Velando Rodríguez, María Elena			
Profesorado	Velando Rodríguez, María Elena			
Correo-e	velando@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias	
Código	
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
CG4	Demostrar a habilidade de concibir, deseñar, implementar e adaptar un proceso substancial coa suficiente integridad intelectual
CG6	Integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
CG7	Demostrar a capacidade de análise crítica, reflexión, avaliación e síntese de ideas novas e complexas
CG10	Traballar en equipo.
CG11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
CE10	Coñecer e manexar a terminoloxía e os procedementos metodolóxicos propios da xestión de recursos humanos aplicando criterios de responsabilidade social corporativa
CT1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
CT4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer a terminoloxía propia da xestión de recursos humanos aplicando criterios de ética e responsabilidade social corporativa.	CB3 CG7 CE10 CT4
Coñecer os procedementos metodolóxicos propios da xestión de recursos humanos aplicando criterios de ética e responsabilidade social corporativa.	CB3 CG4 CG7 CE10 CT4

Coñecer e aplicar os procedementos metodolóxicos propios da xestión da adquisición de recursos humanos aplicando criterios de ética e responsabilidade social corporativa.	CB3 CB4 CG4 CG6 CG7 CG10 CG11 CE10 CT1 CT4
Coñecer os principios do sistema retributivo seguindo criterios de ética e responsabilidade social corporativa.	CB3 CG4 CG7 CE10 CT1 CT4
Analizar e avaliar a aplicación dos principios do sistema retributivo seguindo criterios de ética e responsabilidade social corporativa, e sendo capaz de tomar decisións que melloren a súa implantación	CB3 CB4 CG4 CG6 CG7 CG10 CG11 CE10 CT1 CT4

Contidos

Tema		
A Responsabilidade Social Interna e a Dirección e Xestión de recursos humanos en empresas socialmente responsabeis	1. A Responsabilidade Social Interna: Elementos. 2. Os procesos de adquisición de recursos humanos en empresas socialmente responsabeis 3. As estratexias e procesos retributivos e a Responsabilidade Social.	

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	6.5	16.5	23
Resolución de problemas	6	17	23
Estudo de casos	10	19	29

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante. Requirese a participación activa do alumnado.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso coa finalidade de reflexionar, interpretalo, resolvolo, xerar hipóteses, contrastar datos, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	As sesións de titorización poderán realizarse de forma presencial ou polos medios telemáticos fixados polo profesorado baixo a modalidade de concertación previa.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Resolución de problemas	Resolución de problemas e exercicios de responsabilidade social aplicada á xestión de recursos humanos.	33	CB3 CB4	CG4 CG6 CG7 CG10 CG11	CE10	CT1 CT4
Estudo de casos	Estudo e resolución de casos de responsabilidade social interna.	67	CB3 CB4	CG4 CG6 CG7 CG10 CG11	CE10	CT1 CT4

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua. Alternativamente ao sistema de avaliación continua, o estudantado poderá optar a ser avaliado cun exame final que avaliará tanto os coñecementos teóricos como prácticos impartidos na materia a realizar nas datas establecidas nas convocatorias oficiais e que suporá o 100% da cualificación.

As datas dos exames poderanse consultar no Calendario Docente do MAiE (Dispoñible en MooVi no Espazo Común e na web do MAiE: <http://maiersc.webs.uvigo.es/>).

Observacións:

1. Calquera evidencia de traballos e probas plagiados ou copiados supoñerá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.
2. No caso das actividades docentes que se leven a cabo por medios telemáticos véase <https://www.uvigo.gal/proteccion-datos>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Carneiro Caneda, M., **La responsabilidad social corporativa interna**, ESIC, 2004

Ena, B. y Delgado, S., **Recursos Humanos y Responsabilidad Social Corporativa**, Paraninfo, 2012

Bibliografía Complementaria

Carneiro Caneda, M., **Guía de Responsabilidad Social Empresarial Interna y Recursos Humanos**, Junta de Andalucía, Velasquez, M.G., **Ética en los Negocios**, Pearson, 2006

Fuentes, F.; Núñez, J. y Veroz, R., **Alternativas de Cumplimiento de Responsabilidad Social en Gestión de Recursos Humanos**, Universia Business Review,

AEDIPE, **La Aplicación de la Responsabilidad Social a la Gestión de Personas**, AEDIPE, 2008

ICSA, **Informe de Remuneraciones Pymes y Gran empresa**, ICSA,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Implantación e Temas Avanzados de Responsabilidade Social Empresarial Interna/V03M134V01108

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Xestión Ética/V03M134V01102

Materias que se recomenda ter cursado previamente

A Responsabilidade Social na Empresa/V03M134V01101

DATOS IDENTIFICATIVOS**Implantación e Temas Avanzados de Responsabilidade Social Empresarial Interna**

Materia	Implantación e Temas Avanzados de Responsabilidade Social Empresarial Interna			
Código	V03M134V01108			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Diéguez Castrillón, María Isabel			
Profesorado	Álvarez Prego de Oliver, Javier Eloy Cabanelas Lorenzo, Pablo Crespo Franco, Tony Diéguez Castrillón, María Isabel Lampón Caride, Jesús Fernando Vila Alonso, María Mercedes			
Correo-e	idieguez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A asignatura presenta aplicacións prácticas da dimensión interna da responsabilidade social corporativa.			

Competencias

Código	
CB5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
CG7	Demostrar a capacidade de análise crítica, reflexión, avaliación e síntese de ideas novas e complexas
CG8	Organizar, planificar e desenvolver estratexias para levar a cabo un traballo
CG9	Comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades
CG10	Traballar en equipo.
CG11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
CG12	Adaptarse a novas situacións
CG13	Estudar dun modo auto-dirixido ou autónomo
CE10	Coñecer e manexar a terminoloxía e os procedementos metodolóxicos propios da xestión de recursos humanos aplicando criterios de responsabilidade social corporativa
CT1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
CT3	Difusión e divulgación de ideas en contextos tanto académicos como non especializados

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias

Facilitar ao alumnado o desenvolvemento tanto da autoxestión como das habilidades interpersoais, e da comunicación oral e escrita, potenciando o traballo en equipo	CB6 CB5 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CE14 CE10 CT1 CT3

Contidos

Tema

Prácticas de Responsabilidade social interna	Conciliación Xestión da diversidade Igualdade Comunicación interna Voluntariado corporativo
Aplicación de prácticas de Responsabilidade social interna	Plan de igualdade Plan de comunicación interna Plan de responsabilidade social interna

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos	7	18	25
Presentación	1	5	6
Traballo tutelado	7	19	26
Lección maxistral	5	13	18

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos	Análise de casos concretos de prácticas de responsabilidade social interna
Presentación	Presentación e posta en común de resultados de traballos
Traballo tutelado	Realización de traballos en grupo o individuais sobre contidos da asignatura
Lección maxistral	Exposición de contidos teóricos da materia

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Atención personalizada para a resolución de casos na aula en titorías presenciais e por email
Traballo tutelado	Atención personalizada para a realización de traballos tutelados na aula, en titorías presenciais e por email

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Estudo de casos	Resolución de casos que aborden prácticas de xestión responsable nas organizacións	25	CB5	CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13	CE10	CT1 CT3
Traballo tutelado	Realización de plans de actuación en materia de responsabilidade social interna	75	CB5	CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13	CE10	CT1 CT3

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua. Alternativamente ao sistema de avaliación continua, o estudantado poderá optar a ser avaliado con un exame final que avaliará tanto os coñecementos teóricos como prácticos impartidos na materia a realizar nas datas establecidas nas convocatorias oficiais e que suporá o 100% da calificación.

As datas dos exames poderanse consultar no Calendario Docente do MAiE (Dispoñible en MooVi no Espazo Común e na web do MAiE: <http://maiersc.webs.uvigo.es/>).

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

No caso das actividades docentes que se leven a cabo por medios telemáticos véxase

<https://www.uvigo.gal/proteccion-datos>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

CURTO GRAU M., **LA RESPONSABILIDAD SOCIAL INTERNA DE LAS EMPRESAS**, IESE, 2012

CARNEIRO CANEDA, M., **LA RESPONSABILIDAD SOCIAL CORPORATIVA INTERNA: LA NUEVA FRONTERA DE LOS RECURSOS HUMANOS**, IESE, 2004

ENA VENTURA, B., **RECURSOS HUMANOS Y RESPONSABILIDAD SOCIAL CORPORATIVA**, PARANINFO, 2012

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Fundamentos de Responsabilidade Social Empresarial Interna (Concepto + Elementos)/V03M134V01107

A Responsabilidade Social na Empresa/V03M134V01101

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xestión da Calidade Total				
Materia	Xestión da Calidade Total			
Código	V03M134V01201			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	5	OB	1	2c
Lingua impartición				
Departamento				
Coordinador/a	Ferro Soto, Carlos Antonio			
Profesorado	Ferro Soto, Carlos Antonio			
Correo-e	cferro@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia ten por obxecto a comprensión dos trazos básicos da Calidade Total e o modo de xestionala (Xestión da Calidade Total), así como coñecer as ferramentas de calidade de aplicación dentro dun proceso de mellora continua, e o cálculo dos custos relacionados coa xestión da calidade.			

Competencias	
Código	
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
CB5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
CG1	Recuperar e analizar información pertinente e oportuna proveniente de fontes diversas en condicións óptimas de custo e tempo
CG7	Demostrar a capacidade de análise crítica, reflexión, avaliación e síntese de ideas novas e complexas
CG10	Traballar en equipo.
CG11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
CG13	Estudar dun modo auto-dirixido ou autónomo
CE11	Coñecer a evolución do concepto de calidade e das formas da súa xestión para unha mellor comprensión do concepto de calidade total, e todas as súas implicacións estratéxicas e as súas relacións coa actuación socialmente responsable da empresa e a preservación do medio ambiente
CT3	Difusión e divulgación de ideas en contextos tanto académicos como non especializados

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Distinguir entre o diferentes concepto de calidade e dos seus modos de xestión, habidos ao longo de toda a súa evolución histórica, co fin de identificar os trazos clave da calidade total e a xestión da calidade total e o seu valor estratéxico como vantaxe competitiva	CB2 CB3 CB5 CG13 CE11
Identificar e distinguir entre os distintos custos da calidade e a non calidade	CB2 CB3 CB5 CG13 CE11
Resolver problemas de cálculo de custos de calidade e de non calidade	CB2 CB3 CB5 CG1 CG10 CG11 CG13 CE11

Identificar, e en consecuencia, distinguir entre as diferentes ferramentas e técnicas que permiten desenvolver a actividade dunha empresa baixo a perspectiva da xestión da calidade total, de aplicación tanto na fase de planificación e deseño de produtos e procesos, como no propio proceso produtivo	CB2 CB3 CB5 CG13 CE11
Aplicar as diferentes ferramentas e técnicas que permiten desenvolver a actividade dunha empresa baixo a perspectiva da xestión da calidade total, de aplicación tanto na fase de planificación e deseño de produtos e procesos, como no propio proceso produtivo	CB2 CB3 CB5 CG1 CG7 CG10 CG11 CG13 CE11 CT3

Contidos

Tema	
As BASES DA CALIDADE TOTAL E A SÚA XESTIÓN	Tema 1. Concepto de Calidade: A Calidade Total Tema 2. Xestión de Calidade Total ou Total Quality Management (TQM) Tema 3. Custos asociados á calidade
A CALIDADE NO DESEÑO E A PRODUCCIÓN	Tema 4. A calidade no deseño: Planificación da calidade Tema 5. A Calidade na produción: Control e mellora de procesos

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas de forma autónoma	22.5	19	41.5
Lección maxistral	10.5	19	29.5
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	30	31
Exame de preguntas obxectivas	1	22	23

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Resolución personalizada de problemas do alumnado á hora de entender os coñecementos teóricos impartidos. as sesións de titorización poderán realizarse por medios telemáticos (correo electrónico, despacho virtual ou calquera outra utilidade da plataforma de teledocencia que estableza o profesorado, ...), sempre baixo a modalidade de concertación previa.
Resolución de problemas de forma autónoma	Resolución personalizada de problemas do alumnado á hora de levar á práctica os coñecementos teóricos adquiridos. as sesións de titorización poderán realizarse por medios telemáticos (correo electrónico, despacho virtual ou calquera outra utilidade da plataforma de teledocencia que estableza o profesorado, ...), sempre baixo a modalidade de concertación previa.
Probas	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución personalizada de problemas do alumnado á hora de levar á práctica os coñecementos teóricos adquiridos. as sesións de titorización poderán realizarse por medios telemáticos (correo electrónico, despacho virtual ou calquera outra utilidade da plataforma de teledocencia que estableza o profesorado, ...), sempre baixo a modalidade de concertación previa.
Exame de preguntas obxectivas	Resolución personalizada de problemas do alumnado á hora de entender os coñecementos teóricos impartidos. as sesións de titorización poderán realizarse por medios telemáticos (correo electrónico, despacho virtual ou calquera outra utilidade da plataforma de teledocencia que estableza o profesorado, ...), sempre baixo a modalidade de concertación previa.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.	60	CB2 CB3 CB5	CG1 CG7 CG10 CG11 CG13	CE11	CT3
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba escrita individual na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/*as polo profesor. Desta maneira, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu.	28	CB2 CB3 CB5	CG1 CG7 CG11	CE11	
Exame de preguntas obxectivas	Proba escrita individual para avaliar os coñecementos teóricos da materia	12	CB2 CB3 CB5	CG13	CE11	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Con independencia da convocatoria (ordinaria ou segunda oportunidade), alternativamente ao sistema de avaliación continua, o estudantado poderá optar a ser avaliado cun exame final que suporá o 100% da cualificación.

Os alumnos que non participen na avaliación continua terán que superar un exame que avaliará tanto os coñecementos teóricos como prácticos da materia, así como a presentación de todas as evidencias dos traballos de aula realizados polos alumnos de avaliación continua.

En tódalas modalidades de avaliación, é necesario ter polo menos un 5 en cada proba de avaliación

Todas as especificacións atoparanse claramente detalladas na plataforma de Teledocencia da Universidade de Vigo no documento 'Condiciones da materia'

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Comisión Académica do Máster para o curso académico. No entanto, o calendario pode ser modificado ao longo do curso por algún imprevisto. As datas dos exames poderanse consultar no Calendario Docente do MAiE (Dispoñible en MooVi no Espazo Común e na web do MAiE: <http://maiersc.webs.uvigo.es/>).

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plagiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

CUATRECASAS, L, **Gestión Integral de la Calidad. Implantación, Control y Certificación**, 2ª edición., Gestión 2000, 2010

GONZÁLEZ GAYA, C.; DOMINGO NAVAS, R y SEBASTIÁN PÉREZ, M.A, **Técnicas de Mejora de la Calidad**, 3ª Ed, Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNE, 2008

SANGÜESA, M.; MATEO, R.; ILZARBE, L., **Teoría y Práctica de la Calidad.**, Thompson, 2006

CAMISÓN, C.; CRUZ, S.; GONZÁLEZ, C., **Gestión de la Calidad: Conceptos, Enfoques, Modelos y Sistemas.**, Pearson. Prentice Hall, 2007

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Sistemas Normalizados de Xestión: Calidade, Medioambiente, Seguridade e Saúde no Traballo/V03M134V01207

DATOS IDENTIFICATIVOS**Inversión e Financiación Socialmente con Criterios de Sostibilidade**

Materia	Inversión e Financiación Socialmente con Criterios de Sostibilidade			
Código	V03M134V01203			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Sinde Cantorna, Ana Isabel			
Profesorado	Sinde Cantorna, Ana Isabel			
Correo-e	asinde@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Trata de formar ao alumnado sobre aspectos avanzados de investimento e financiamento baixo unha perspectiva de control de xestión estratéxico para directivos. Nesta materia revisarase o impacto das principais decisións estratéxicas nos ámbitos de investimento e financiamento.			

Competencias

Código	
CB1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
CB5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
CG1	Recuperar e analizar información pertinente e oportuna proveniente de fontes diversas en condicións óptimas de custo e tempo
CG2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
CG3	Demostrar un entendemento sistemático do campo de estudo derivado do entendemento e integración de distintos enfoques teóricos
CG4	Demostrar a habilidade de concibir, deseñar, implementar e adaptar un proceso substancial coa suficiente integridad intelectual
CG5	Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
CG6	Integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
CG7	Demostrar a capacidade de análise crítica, reflexión, avaliación e síntese de ideas novas e complexas
CG8	Organizar, planificar e desenvolver estratexias para levar a cabo un traballo
CG9	Comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
CG10	Traballar en equipo.
CG11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
CG12	Adaptarse a novas situacións
CG13	Estudar dun modo auto-dirixido ou autónomo
CE12	Comprender os coñecementos pertinentes relacionados con xestión financeira socialmente responsable
CE13	Comprender e aplicar todos os aspectos relacionados coa auditoría social
CT1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa

CT2	Manexo de técnicas e ferramentas informáticas e de xestión para obtención de información, tratamento e procesamento de datos, e posterior utilización
CT3	Difusión e divulgación de ideas en contextos tanto académicos como non especializados
CT4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de realizar un sistema de control de xestión da empresa	CB1
Ser capaz de interpretar indicadores de control de xestión estratéxico.	CB2
Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa *RSC na xestión integral da empresa.	CB3 CB4
Manexo de técnicas e ferramentas informáticas e de xestión para obtención de información, tratamento e procesamento de datos, e posterior utilización.	CB5 CG1
Difusión e divulgación de ideas en contextos tanto académicos como non especializados	CG2
Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas	CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CE12 CE13 CT1 CT2 CT3 CT4

Contidos

Tema

Tema 1- Implicacións da estratexia empresarial no investimento e financiamento. A *DPO.

Tema 2- Visión conxunta da xestión do investimento e o financiamento da empresa no equilibrio económico-financieiro.

Tema 3- Control de xestión e cadro de mando integral para a xestión responsable da empresa. O balance scorecard de Kaplan e Norton

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	12.5	11	23.5
Estudo de casos	12.5	19	31.5
Traballo	0	20	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	As clases teóricas exporán os principais contidos dos distintos temas, desenvolvendo con máis detalle os puntos de maior complexidade. Acompañaranse de exemplos de empresas galegas
Estudo de casos	Efectuaranse diversas actividades dirixidas a afianzar os coñecementos adquiridos polo *estudiantado nas clases teóricas a *traves de estudos de casos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Realizarase un seguimento do traballo individual e atención personalizada na aula para resolver as dúbidas que vaian xurdindo. Usaranse ordenadores para os casos de forma que o alumnado adquira destreza no manexo da folla de cálculo, para o que se darán suxestións de funcionamento.

Probas	Descrición
Traballo	Cada traballo terá atención personalizada, sendo a natureza do traballo o mesmo traballo para todos. Si así se require, poderán realizarse sesións específicas de atención para cada grupo, incluíndo unha presentación sintética dos resultados do traballo

Avaliación					
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas		
Estudo de casos	Resolución de exercicios, casos ou supostos sobre contidos e conceptos desenvolvidos na materia	45	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CE12 CE13	CT1 CT2 CT3 CT4
Traballo	Elaboración de indicadores e comentarios de control de xestión dunha empresa, proxecto que o alumno debe realizar en base ao modelo explicado en sesións teóricas	55	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13	CE12 CE13	

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua. Os alumnos que non alcancen o mínimo necesario para ser avaliados mediante o sistema de avaliación continua, terían dereito a ser avaliados sobre a nota máxima mediante a realización dunha proba escrita adicional, ademais da realización dos traballos encargados durante as clases e a elaboración do proxecto. A data, lugar e horario da proba será posta a disposición do alumnado por parte da coordinación do Mestrado de maneira oportuna.

Asdatas dos exames poderanse consultar na web do MAiE (<http://maiersc.webs.uvigo.es/>).

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

González-Loureiro, Miguel, **Apuntes de clase**, 2017

Cibrán Ferraz, P., Prado Román, C., Crespo Cibrán, M. Á., & Huarte Galbán, C., **Planificación financiera**, ESIC Editorial., 2013

Ferraz, M. P. C., **Gestión financiera**, Tórculo Edicións., 1997

Guerras-Martín, L.A. y Navas-López, J.E., **Dirección Estratégica de la Empresa. Teoría y aplicaciones. Parte III, Capítulos 14, 15 y 16.**, 5ª ed, 2015

Bibliografía Complementaria

Bueno, E. Salmador, M.P. Merino, C. y Martín, J.I., **"Dirección Estratégica. Desarrollo de la estrategia y análisis de casos. Capítulo 10: Control de la Estrategia, el Balanced Scorecard.**, Ed. Pirámide., 2006

BIC-Galicia, **Manuais prácticos da Peme: cómo elaborar o cadro de mando.**, 2009

Orbis, **Base de datos SABI**, acceso a través de biblioteca, contraseña: la de la cuenta de correo, usuario: cuenta@alumnos.uvigo.es,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Contabilidade Social/V03M134V01204

Dirección Estratéxica/V03M134V01103

Outros comentarios

Requírense coñecementos básicos sobre Investimento e Financiamento Empresarial, especialmente relativos ás contas anuais dunha empresa. Para aqueles alumnos que non posúan estes coñecementos, o docente facilitará material adicional

DATOS IDENTIFICATIVOS**Contabilidade Social**

Materia	Contabilidade Social			
Código	V03M134V01204			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Comesaña Benavides, Fernando			
Profesorado	Comesaña Benavides, Fernando			
Correo-e	fercoben@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Materia que relaciona a existencia do sistema de información contable coa adecuada relación da empresa coa sociedade			

Competencias

Código	
CB1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
CB5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
CG1	Recuperar e analizar información pertinente e oportuna proveniente de fontes diversas en condicións óptimas de custo e tempo
CG2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
CG3	Demostrar un entendemento sistemático do campo de estudo derivado do entendemento e integración de distintos enfoques teóricos
CG4	Demostrar a habilidade de concibir, deseñar, implementar e adaptar un proceso substancial coa suficiente integridad intelectual
CG5	Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
CG6	Integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
CG7	Demostrar a capacidade de análise crítica, reflexión, avaliación e síntese de ideas novas e complexas
CG8	Organizar, planificar e desenvolver estratexias para levar a cabo un traballo
CG9	Comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
CG10	Traballar en equipo.
CG11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
CG12	Adaptarse a novas situacións
CG13	Estudar dun modo auto-dirixido ou autónomo
CE12	Comprender os coñecementos pertinentes relacionados con xestión financeira socialmente responsable
CE13	Comprender e aplicar todos os aspectos relacionados coa auditoría social
CT1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
CT2	Manexo de técnicas e ferramentas informáticas e de xestión para obtención de información, tratamento e procesamento de datos, e posterior utilización
CT3	Difusión e divulgación de ideas en contextos tanto académicos como non especializados
CT4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Comprender a necesidade da existencia do sistema de información contable	CB1 CE12
Saber realizar procesos no sistema de información contable para garantir o adecuado reflexo da información da empresa relevante para os axentes internos e externos da mesma	CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CE12 CE13 CT1 CT2 CT3 CT4
Coñecer e compartir a visión da importancia da contabilidade como medio para fortalecer a responsabilidade social da empresa	CE13 CT2 CT3 CT4

Contidos

Tema	
1-Necesidade da Contabilidade.	Rudimentos Contabilidade de partida simple Contabilidad de partida dobre Contabilidade con soporte de sistemas
2-Finalidade da Contabilidade. Aspecto Social	Aspecto formal Aspecto social
3-Evolución de la Contabilidad Social	Evolución pasada Aspectos futuros

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	11	19	30
Estudo de casos	4.5	16	20.5
Resolución de problemas	4.5	15	19.5
Foros de discusión	0	5	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos contidos plantexados na estrutura do temario, presentado teorías e correntes de actuación actualmente vixentes. Plantexaránse exemplos e cuestións de aplicación práctica ó tecido empresarial sobre os contidos presentados.
Estudo de casos	Formulación de casos relevantes de estudo, sobre os que os alumnos deberán analizar os niveis en que se utiliza a contabilidade social.
Resolución de problemas	Formulación de problemas aos que o alumnado debe buscar unha solución de acordo coas teorías e métodos expostos nas clases teóricas.
Foros de discusión	Espazo de discusión sobre noticias introducidas polos docentes como obxecto de debate e participación no mesmo con achegas abertas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Realizarase un seguimento efectivo para a realización destas tarefas
Lección maxistral	Realizarase ao finalizar as sesións
Resolución de problemas	Realizarase presencialmente ou de maneira remota a través da plataforma de teledocencia
Foros de discusión	Realizarase interactivamente no propio foro

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Estudo de casos	Valoración efectuada nas sesións dedicadas á exposición e análise de casos de maneira persoal.	50	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13	CE12 CE13	CT1 CT2 CT3 CT4
Resolución de problemas	Valoración efectuada nas sesións dedicadas á resolución de exercicios de casos.	50	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13	CE12 CE13	CT1 CT2 CT3 CT4

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua.

Alternativamente ao sistema de avaliación continua, o estudantado poderá optar a ser avaliado cun exame final que avaliará tanto os coñecementos teóricos como prácticos impartidos na materia a realizar nas datas establecidas nas convocatorias oficiais e que suporá o 100% da cualificación.

As datas dos exames poderanse consultar no Calendario Docente do MAiE (Dispoñible en MooVi no Espazo Común e na web do MAiE: <http://maiersc.webs.uvigo.es/>).

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Mathews, M. R., **Socially responsible accounting**,

Mathews, M. R. y Perera, M.H., **Accounting Theory and Development**,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

A Responsabilidade Social na Empresa/V03M134V01101

Outros comentarios

É de utilidade, pero non imprescindible, ter coñecementos previos de Contabilidade Empresarial

DATOS IDENTIFICATIVOS**Traballo Fin de Máster**

Materia	Traballo Fin de Máster			
Código	V03M134V01206			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descriptores	Creditos ECTS 13	Carácter OB	Curso 1	Cuadrimestre 2c
Lingua impartición	Castelán Galego Inglés			
Departamento				
Coordinador/a	Crespo Franco, Tony			
Profesorado	Comesaña Benavides, Fernando Crespo Franco, Tony			
Correo-e	tcrespo@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal/			
Descrición xeral				

Competencias

Código	
CB1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoitado nun contexto de investigación.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
CB5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
CG1	Recuperar e analizar información pertinente e oportuna proveniente de fontes diversas en condicións óptimas de custo e tempo
CG2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
CG3	Demostrar un entendemento sistemático do campo de estudo derivado do entendemento e integración de distintos enfoques teóricos
CG4	Demostrar a habilidade de concibir, deseñar, implementar e adaptar un proceso substancial coa suficiente integridad intelectual
CG5	Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
CG6	Integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
CG7	Demostrar a capacidade de análise crítica, reflexión, avaliación e síntese de ideas novas e complexas
CG8	Organizar, planificar e desenvolver estratexias para levar a cabo un traballo
CG9	Comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
CG10	Traballar en equipo.
CG11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
CG12	Adaptarse a novas situacións
CG13	Estudar dun modo auto-dirixido ou autónomo
CE1	Interpretar a nova realidade social e a súa aplicación ás tarefas da dirección e organización de empresas, á análise prospectivo da competitividade e ao impulso do desenvolvemento organizativ
CE2	Identificar cales son os stakeholders e entender a súa importancia
CE3	Comprender as implicacións do comportamento ético na estratexia empresarial e nos procesos de toma de decisións, e a súa relación coa motivación, liderado e cultura empresarial
CE4	Coñecer os sistemas de xestión, normas, verificación e posibles certificacións da RSC

CE5	Deseñar e implementar estratexias competitivas coherentes co tamaño empresarial e a contorna, baseándose en vantaxes competitivas resultantes da RSC
CE6	Elaborar memorias de sustentabilidade
CE7	Coñecer o concepto, evolución e importancia do Marketing Responsable na estratexia empresarial
CE8	Valorar a pertinencia da mobilización de recursos e as posibilidades intermedias entre xerarquía e mercado (internalización vs. externalización).
CE9	Integrar e implementar os diferentes sistemas de xestión normalizados de I D I, calidade e medioambiente no proceso de planificación estratéxica da empresa tendo en consideración a súa responsabilidade social corporativa.
CE10	Coñecer e manexar a terminoloxía e os procedementos metodolóxicos propios da xestión de recursos humanos aplicando criterios de responsabilidade social corporativa
CE11	Coñecer a evolución do concepto de calidade e das formas da súa xestión para unha mellor comprensión do concepto de calidade total, e todas as súas implicacións estratéxicas e as súas relacións coa actuación socialmente responsable da empresa e a preservación do medio ambiente
CE12	Comprender os coñecementos pertinentes relacionados con xestión financeira socialmente responsable
CE13	Comprender e aplicar todos os aspectos relacionados coa auditoría social
CT1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
CT2	Manexo de técnicas e ferramentas informáticas e de xestión para obtención de información, tratamento e procesamento de datos, e posterior utilización
CT3	Difusión e divulgación de ideas en contextos tanto académicos como non especializados
CT4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Saber aplicar os coñecementos adquiridos no Máster a un traballo académico ou actividade empresarial concreta baixo a supervisión/dirección dun ou varios titores	CB1 CB2 CB3 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG10 CG11 CG12 CG13 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE8 CE9 CE10 CE11 CE12 CE13 CT1 CT2
Saber presentar e defender adecuadamente os resultados do seu traballo	CB4 CG2 CG3 CG7 CG9 CG11 CT1 CT3 CT4

Contidos

Tema

O Traballo Fin de Máster tratará sobre un TFM ACADÉMICO proxecto integral que recolla, amplíe e aplique os TFM PRÁCTICO coñecementos e capacidades adquiridos nas materias cursadas polo estudante

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentación	5	50	55
Traballo tutelado	4	266	270

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentación	O TFM presentarase ante un tribunal, unha vez que teña o visto e prace do titor.
Traballo tutelado	O alumno realizará o Traballo Fin de Máster baixo a supervisión dun titor con reunións periódicas entre ambos. Haberá unha sesión inicial na que se expoñerán as directrices que guiarán a realización do traballo e un conxunto de reunións de seguimento. O TFM pode ser académico ou aplicado a partir de practicalas en empresas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Supervisión do alumno polo Titor no seu traballo e tutorías co profesor de maneira individualizada en horarios de tutoría do profesor. As sesións de tutorización poderán realizarse polos medios telemáticos fixados polo profesorado, baixo a modalidade de concertación previa.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Presentación	Presentación Oral do TFM diante dun tribunal	40	CB4 CG2 CT1 CG3 CT3 CG7 CT4 CG9 CG11
Traballo tutelado	O TFM realízase polo alumno baixo a tutorización dun profesor que revisará o seu traballo autónomo. Ademais, realizaranse varias sesións maxistras nas que se farán recomendacións xerais para a realización deste tipo de traballos. O alumno expoñerá e defenderá o Traballo Fin de Máster diante dun tribunal.	60	CB1 CG1 CE1 CT1 CB2 CG2 CE2 CT2 CB3 CG3 CE3 CB5 CG4 CE4 CG5 CE5 CG6 CE6 CG8 CE7 CG10 CE8 CG11 CE9 CG12 CE10 CG13 CE11 CE12 CE13

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para a superación desta materia é requisito ineludible a súa defensa pública diante dun tribunal. Para realizar esta defensa é imprescindible ter superado a totalidade das restantes materias do Máster e o visto e prace do titor/a de o TFM.

A defensa poderase realizar na convocatoria ordinaria ou extraordinaria. As dúas datas estarán fixadas no calendario académico do curso correspondente.

Observación: Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Clanchy, J. y Ballard, B., **Cómo se hace un trabajo académico. guía practica para estudiantes universitarios**, Presnas Universitarias de Zaragoza,

INE Contabilidad Nacional Trimestral de España,,

<http://www.ine.es/jaxi/menu.do?jsessionid=BB94B4B32B26488E96F951C3C75166CF.jaxi01?type=pcaxis&path=%2Ft35%2Fp009&file=inebase&L=0>,

INE, Directorio Central de Empresas (DIRCE), <http://www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=/t37/p201/&file=inebase>,

SABI, **base de datos con información sobre balances empresariales**,

INE Anuario Estadístico, http://www.ine.es/prodyser/pubweb/anuarios_mnu.htm,

---

Recomendacións

Outros comentarios

As datas de presentación e defensa do TFM e de todas as datas relacionadas poderá consultarse no Calendario Docente do MAiE (Dispoñible en MooVi no Espazo Común e na web do MAiE: (<http://maiersc.webs.uvigo.es/>)).

Toda a información e documentación estará dispoñible a través de MooVi na materia Traballo Fin de Master.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Sistemas Normalizados de Xestión: Calidade, Medioambiente, Seguridade e Saúde no Traballo				
Materia	Sistemas Normalizados de Xestión: Calidade, Medioambiente, Seguridade e Saúde no Traballo			
Código	V03M134V01207			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	5	OB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Fernández González, Arturo José			
Profesorado	Fernández González, Arturo José			
Correo-e	ajfdez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia adócase aos sistemas de xestión empresarial, con especial atención á xestión da calidade, o medio ambiente e a seguridade e saúde no traballo, e os modelos existentes, en xeral internacionais, para os mesmos (normas ISO 9000 e 14000, Regulamento EMAS, ISO 45001, etc.). En primeiro lugar, expóñense os conceptos de normalización, certificación e acreditación. A continuación, estúdanse os fundamentos dos diferentes sistemas de xestión con relación ás súas correspondentes normas internacionais, prestando atención ás súas connotacións coa Responsabilidade Social Empresarial e a mellora da competitividade da empresa. Finalmente, proporciónanse claves para a súa correcta implantación e mantemento no tempo.			

Competencias	
Código	
CB1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
CG2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
CG3	Demostrar un entendemento sistemático do campo de estudo derivado do entendemento e integración de distintos enfoques teóricos
CG4	Demostrar a habilidade de concibir, deseñar, implementar e adaptar un proceso substancial coa suficiente integridad intelectual
CG5	Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
CG6	Integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
CG8	Organizar, planificar e desenvolver estratexias para levar a cabo un traballo
CG9	Comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
CG10	Traballar en equipo.
CG11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
CG12	Adaptarse a novas situacións
CE9	Integrar e implementar os diferentes sistemas de xestión normalizados de I D I, calidade e medioambiente no proceso de planificación estratéxica da empresa tendo en consideración a súa responsabilidade social corporativa.
CT1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
CT2	Manexo de técnicas e ferramentas informáticas e de xestión para obtención de información, tratamento e procesamento de datos, e posterior utilización
CT4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Coñecer en que consiste a normalización, a certificación e a acreditación, e saber distinguir entre os devanditos conceptos	CB1 CB4 CG2 CG9 CG11 CE9
Coñecer os fundamentos da normativa ISO 9000 e dos sistemas de xestión da calidade	CB1 CB4 CG2 CG3 CG4 CG5 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CE9 CT1
Coñecer o uso de ferramentas de mellora da calidade de forma coherente cos conceptos básicos dos sistemas de xestión da calidade segundo ISO 9000	CB1 CB4 CG2 CG3 CG4 CG5 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CE9 CT1 CT2
Coñecer aspectos básicos da lexislación en materia medioambiental e de seguridade e saúde no traballo	CB1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG9 CG11 CE9 CT4
Coñecer os fundamentos da normativa ISO 14000 e e dos sistemas de xestión medioambiental, así como do Regulamento EMAS	CB1 CB4 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CE9 CT1 CT4

Coñecer os fundamentos da norma ISO 45001 e dos sistemas de xestión da seguridade e saúde no traballo.

CB1
CB4
CG2
CG3
CG4
CG5
CG6
CG8
CG9
CG10
CG11
CG12
CE9
CT1
CT4

Contidos

Tema	
1. Normalización, certificación e acreditación.	1.1. Normalización 1.2. Certificación 1.3. Acreditación
2. Modelos de xestión da calidade: ISO 9000	2.1. A norma ISO 9001 2.2. Deseño, desenvolvemento e implantación dun sistema de xestión da calidade segundo ISO 9000
3. A xestión medioambiental	3.1. Introducción á xestión medioambiental 3.2. Lexislación medioambiental
4. Modelos de xestión medioambiental: ISO 14000 e Regulamento EMAS	4.1. A norma ISO 14001 4.2. Deseño, desenvolvemento e implantación dun sistema de xestión medioambiental segundo ISO 14000 4.3. O Regulamento EMAS 4.4. Comparativa ISO 14000 vs EMAS
5. Modelos de xestión da seguridade e saúde no traballo: ISO 45001	5.1. A norma ISO 45001 5.2. Deseño, desenvolvemento e implantación dun sistema de xestión da seguridade e saúde no traballo segundo ISO 45001
6. Modelos de xestión da RSC: ISO 26000 e outros referenciais	6.1. A norma ISO 26000 6.2. Outros referenciais de xestión da RSC

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	20	40	60
Prácticas con apoio das TIC	5	5	10
Estudo de casos	4	1	5
Exame de preguntas obxectivas	1	11	12
Traballo	0	38	38

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Prácticas con apoio das TIC	Traballo na aula utilizando medios informáticos (esencialmente ferramentas ofimáticas tipo Excel).
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvolo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvolo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Prácticas con apoio das TIC Traballo na aula utilizando medios informáticos (esencialmente ferramentas ofimáticas tipo Excel).

Probas	Descrición
Traballo	Atención personalizada sobre o traballo que realizarán.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Exame de preguntas obxectivas	Probas que avalían o coñecemento que inclúen preguntas con diferentes alternativas de resposta, ou cuestións de resposta curta.	30	CB1	CG2	CE9	CT4
				CG3		
				CG4		
				CG5		
				CG6		
				CG9		
				CG11		
Traballo	Avaliarase un conxunto de traballos realizado polo alumnado	70	CB1	CG2	CE9	CT1
			CB4	CG3		CT2
				CG4		CT4
				CG5		
				CG6		
				CG8		
				CG9		
				CG10		
				CG11		
				CG12		

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua. Os alumnos/as poderán superar a materia por avaliación continua presentando e superando os traballos encomendados polo profesor (70% da calificación) e superando un exame de preguntas obxectivas (30% da calificación) que se fará na última hora de clase da materia.

Aqueles alumnos/as que non cumpran algunha destas condicións ou non acaden o 50% da cualificación na avaliación continua, terán que acudir á convocatoria oficial. Nas convocatorias oficiais esixirase un exame que avaliará tanto os coñecementos teóricos como prácticos da materia, polo que incluírá cuestións teóricas e exercicios ou casos prácticos.

Con independencia da convocatoria (ordinaria ou segunda oportunidade), alternativamente ao sistema de avaliación continua, o alumno/a poderá optar a ser avaliado/a cun exame final que suporá o 100% da calificación.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Comisión Académica do Máster para o curso académico correspondente. Nembargantes, o calendario pode ser modificado ao longo do curso por algún imprevisto. As datas dos exames poderanse consultar no Calendario Docente do MAiE (Dispoñible en MooVi no Espazo Común e na web do MAiE: <http://maiersc.webs.uvigo.es/>).

Observación: Calquera evidencia de traballos ou probas plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

CAMISÓN, C.; CRUZ, S.; GONZÁLEZ, T., **Gestión de la Calidad: conceptos, enfoques, modelos y sistemas**, Pearson-Prentice Hall, Madrid,

SEOÁNEZ CALVO, M. y ANGULO AGUADO, I., **Manual de Gestión Medioambiental de la Empresa: Sistemas de Gestión Medioambiental, Auditorías Medioambientales, Evaluaciones de Impacto Ambiental.**, Díaz de Santos, Madrid,

CUADERNOS IMPIVA, **Aspectos medioambientales. Identificación y evaluación**, AENOR/IMPIVA, Valencia,

GONZÁLEZ GAYA, C.; DOMINGO NAVAS, R.; SEBASTIÁN PÉREZ, M.A., **Técnicas de mejora de la calidad**, UNED, Madrid,

HAYES, B.E., **Cómo medir la satisfacción del cliente. Desarrollo y utilización de cuestionarios**, Ediciones Gestión 2000, S.A., Barcelona,

ISO, **UNE-EN ISO 9001:2015**, UNE (AENOR),

ISO, **UNE-EN ISO 14001:2015**, UNE (AENOR),

ISO, **ISO 45001:2018**, UNE (AENOR),

Bibliografía Complementaria

CUATRECASAS, L., **Gestión Integral de la Calidad. Implantación, Control y Certificación**, Gestión 2000, Barcelona,

BELLAICHE, M., **Después de la certificación ISO 9001**, AENOR Ediciones, Madrid,

DEMING, W.E., **Calidad, productividad y competitividad. La salida de la crisis**, Ediciones Díaz de Santos, S.A., Madrid,

GRYNA, F.M.; CHUA, R.C.H.; DEFEO, J.A., **Método Juran. Análisis y Planeación de la calidad**, McGraw-Hill, México D.F.,

IHOBE, **Indicadores Medioambientales para la Empresa**, IHOBE, País Vasco,

ISHIKAWA, K., **Introducción al Control de Calidad**, DÍAZ DE SANTOS, 1994

JONQUIÈRES, M., **Manual de auditoría de los sistemas de gestión**, AENOR Ediciones, Madrid,

JURAN, J.M.; BLANTON, A., **Manual de Calidad**, McGraw-Hill, México D.F.,

www.aenor.es,

www.iso.ch,

<http://www.cmati.xunta.es/>,

http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm,

www.enac.es,

<http://www.insht.es>,

UNE (AENOR),

CONFEDERACIÓN CANARIA DE EMPRESARIOS, **Manual de Prevención de Riesgos Laborales. 660 Preguntas y Respuestas sobre la Prevención**, Confederación Canaria de Empresarios, CEOE,

ISO, **UNE-ISO 26000:2012**, UNE (AENOR),

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Xestión da Calidade Total/V03M134V01201

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Xestión da Calidade Total/V03M134V01201